

HANDELINGEN

VAN DE

OPZIENERS

DER

GEMEENTE JESU CHRISTI,

VERGADERD TE

AMSTERDAM,

DEN 2^{DEN} MAART EN VOLGENDE DAGEN,

A^o. 1836.

Te Amsterdam, bij

H. HÖVEKER.

Te 's Gravenhage, bij

J. VAN GOLVERDINGE.

1836.

Welgelukzalig zijt gij, o Israël! wie is u gelijk? Gij zijt een volk, verlost door den HEERE, den schild uwer hulpe, en die een zwaard is uwer hoogheid: daarom zullen zich uwe vijanden u geveinsdelyk onderwerpen, en gij zult op hare hoogten treden.

Deut. XXXIII: 29.

Hij maakt Jacob zijne woorden bekend: Israël zijne inzettingen en zijne rechten. Alzoo heeft hij geenen volk gedaan, en zijne rechten kennen zij niet. Hallelujah!

Psalm CXLVII: 19.

Wie is wijs? die versta deze dingen; (wie is) verstandig? die bekenneze: want des HEEREN wegen zijn recht, en de rechtvaardigen zullen daar in wandelen, maar de overtreders zullen daar in vallen.

Hosea XIV: 10.

En ziet, ik kome haastelyk: en myn loon is met my, om een iegelyk te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn.

Openb. LXII: 12.

VOORREDE.

INWONERS VAN NEDERLAND! *Gij ontvangt hiernevens de mededeeling van de handelingen der Synode, zamengesteld uit de opzieners dier gemeente, welke zich openbaar heeft afgescheiden van het sedert 1816 bestaande Hervormde Kerkbestuur, en van het Genootschap, hetwelk door dat Bestuur geregeerd wordt.*

De mededeeling van deze stukken zal nu ten minste wel voor een' ieder' duidelijk maken, dat wij geen nieuw genootschap vormen; en dat het dus ook zeer onredelijk is, om ons met den naam van nieuwlichters te bestempelen, of ons gevoelens en oogmerken toe te dichten, waaraan wij ten eenenmale vreemd zijn.

De eerlijkste en meest met de waarheid overeenkomstige oordeelvellingen, ten opzichte der afgescheidene gemeente, vinden wij in de Roomsche Catholieke Stemmen; daarin wordt het volmondig erkend, dat wij hetzelfde volk zijn, dat in de 16de eeuw optrad tegen de kerk van Rome; daarin wordt het volmondig erkend, dat men ons onrecht doet, met ons te vervolgen, zoo men nog eenigzins den naam van Protestant wil blijven dragen; en deze erkenning vloeit zeker niet voort uit hartelijke vereeniging met de afgescheidenen, want

in die zelfde Stemmen worden geene lasteringen gespaard tegen de leer onzer Kerk. Kunde en geslepenheid willen wij aan de Schrijvers dier Stemmen niet ontzeggen, doch wij twijfelen of niet hier en daar nog vruchten te zien zijn van eene opvoeding in de leere der waarheid, zoo als dezelve door ons wordt beleden; wij wenschen ter gelegener tijd, zoo de Heere wil, ook aan die stemverheffers met bescheidenheid, doch tevens met openhartigheid te betoonen, dat ons zwijgen op hunne aanvallen geenszins voortvloeyde uit bevreedsheid dat wij de eer onzer Kerk niet tegen hen zouden kunnen staande houden, en veel minder uit eenige overhelling tot die kerk, welke onze Vaders eenmaal als de valsche verworpen hebben. Wij gunnen aan de Catholijken hunne fraaije tempels: wij gunnen hun al die rijkelijke giften en toevoegselen, door eene Koninklijke hand geschonken; wij vorderen ook voor hen vrijheid van consciëntie en Godsdienst in een land, waar de Grondwet niet eens uitsluitend aan het Christendom gehecht is; en wij zijn verzekerd, dat, wanneer het den Heere behaagt de prediking van Zijn Woord den vrijen loop te laten, ook nog uit hen zullen geroepen en getrokken worden tot die Kerk, welke naar onze overtuiging de ware Kerk CHRISTI is. Daartoe vorderen wij geene kostbare en den zinnelijken mensch aantlokkende eerdienst, geene rijk bezoldigde bisschoppen: de opzieners onzer gemeente wenschen genade te ontvangen, om meer en meer te gelijken naar die Ἐπισκοποι, welke Gods Woord ons beschrijft; dit zal dat gedeelte onzer landgenooten uit deze onze handelingen wel eenigzins duidelijk worden.

tegen onze vervolging; het waren stemmen van ongeloof, welke, onverschillig voor elke Godsdienst, alleen vraagden: «wat zegt de Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden?» Van de zoodanigen hebben wij weinig overlast, zoo lang de van nature in elk mensch liggende vijandschap tegen God en Zijne dienst niet door bijkomende drijfveren wordt aangeblazen; wij wenschen ook den zoodanigen nimmer eenige moeite aan te doen, als inwooners van Nederland, maar in tegendeel in liefde hun gedurig te verkondigen het rampzalig einde dergenen, die God niet kennen, en het Evangelium Zijns Zoons ongehoorzaam zijn; of het den Heere mogte behagen, ook nog uit hen te trekken tot de gemeenschap Zijner ware gemeente, welke doelt in Zijne eeuwige en onveranderlijke goedertierenheid en genade; gelijk Hij dit in de laatste jaren naar Zijn vrijmagtig welbehagen reeds velen gedaan heeft.

Maar er verhieven zich ook Nederlandsche Stemmen, welke de vervolgingen, tegen ons bewerkstelligd, opentlijk afkeurden; daarbij vereeniging betuigden in het geloof en de belijdenis der waarheid, en toch in vele opzigten dat werk tegenstonden, hetwelk in onze dagen gewrocht werd. Die Stemmen vonden hoorders, en deze werden daardoor in eene zoodanige twijfeling gebragt, dat zij als het ware overal rondzagen, om eenige vastigheid te vinden. Geheele vereeniging met de logenprofeten, dat kon niet; daartoe lag er te veel in het harte gezonken; openbare verwerping van de verdervers der Kerk, daaraan was zóó veel verbonden; van daar dat hinken op twee gedachten; hierbij kwamen nu zulke Stemmen; wat nu te doen? De verdrukte broeders des noods

beklagen, hen berispen dat zij waren vooruitgelopen, dat zij eigenwillig hadden gewerkt, dat zij zich niet lang genoeg hadden laten vertreden, dat alles werd gehoord; maar afscheiding van de verdrukkers, beoefenen van het geloof, in Art. 27-32 onzer Belijdenis uitgedrukt, dat zagen wij niet; opsporing van het menschelijke, dat de verdrukten zoo wel in dit opzigt als in alle andere daden aankleefde, dat merkten wij genoeg; maar opsporing van het werk Gods in den geheelen weg der uitleiding Zijner gemeente, dit vonden wij niet: en zochten wij naar de zekerheid des geloofs en de daaruit voortvloeiende aanwijzing, welken weg wij dan moesten inslaan; dan konden wij ons getroosten met onbestemde gissingen en verwachtingen, in plaats dat men ons met het Woord Gods in de hand zou gezegd hebben: Dit is de weg, wandelt op denzelven. Wij willen het ons niet ontveinzen, wij zagen, hoorden en ondervonden dit met zielsmarten, want ook wij hielden u voor broeders in CHRISTUS, en zagen u gaarne onder de banier des kruises opentlijk met de verdrukte gemeente vereenigd; maar wij hebben ook geleerd Gode te zwijgen en te aanbidden; die juist door zulk eenen weg getoond heeft, dat Hij het is, en niet wij, en dat, wat wij ook mogen gedacht en berekend hebben, Zijne gedachten en wegen hooger zijn dan de onze; en biddende verwachten wij ten uwen opzichte de vervulling van de Godsbelofte, Jerem. XXXII: 39; en gij, die met ons gelooft aan eene vrijmagtige en over alles heerschappij voerende genade, zult er geen berouw van hebben, wanneer de Heere ulieden zoodanig met ons vereenigt; maar in tegendeel, met

den *Psalmist* u verblijden in degenen die tot u zeggen: Wij zullen in het huis des Heeren gaan (Ps. CXXXII: 1, 2), en wij zullen weder gezamentlijk kunnen zingen: Siet hoe goed en hoe lieflijk is het, dat broeders ook t'zamen woenen. Want de Heere gebied aldaar den zegen, en 't leven tot in der eeuwigheid. Psalm CXXXIII: 1, 3.

OVERHEDEN EN REGTERS IN NEDERLAND! *Wij hebben nu in oprechtheid onze zaken voor u blootgelegd: wij kunnen van onze zijde nu niets anders of meerder doen; het is nu duidelijk genoeg gezegd en aangetoond: wij zijn menschen, inwoners van Nederland, die direct of indirect hebben medegewerkt tot verkrijging of bewaring van Neérlands onafhankelijkheid; de helft onzer tegenwoordige herders hebben het teeken van trouw aan Koning en Vaderland, door den laatsten veldtocht tegen oproer en afval, verworven; in de gelederen uwer krijgsknechten stonden en staan nog eene menigte onzer geloofsgenooten; wij zijn Christenen, die God boven alles wenschen lief te hebben en onze naasten als ons zelve, en die HEM wenschen te volgen, welke als de beloofde Messias op aarde kwam, en die door overheden en regters aan den schandelijken en smartelijken kruisdood werd overgegeven; wij zijn gereformeerd van menschelijke rondten en eigenwillige Godsdienst tot Gods waarachtige dienst, in Zijn Woord geopenbaard; daarom hechten wij ons vast aan de Geloofsbelijdenis en verdere eenigheidsbanden onzer sedert de 16de eeuw in Nederland bestaande Gereformeerde Kerk: wij hebben als de zoodanigen eenen afkeer van nieuwigheid, van oproer, van ongehoorzaamheid aan de door God over ons*

gestelde magten in de wereld; wij hebben eenen afkeer van alle menschelijke verbindtenis en zamenspanning; wij protesteren tegen alle vermenging met hen, die naar verandering staan. Wij wenschen in tegendeel onzen hals te buigen onder elk juk, zoo wel van den harden heer als van den zachten: wij vragen alleenlijk om den Heere onzen God te mogen dienen; ons scheidende van hen, die onze Christelijke Gereformeerde Kerk tot op de fondamenten toe verwoesten. Hebben verkeerde inlichtingen en geruchten dan tot hiertoe ulieden in den waan gebracht, dat wij eene associatie vormden, welke noodig had bekend te worden, die welligt schadelijke bedoelingen koesterde tegen de openbare orde of veiligheid van den Staat: het is meer dan tijd dat die dwaling ophoude, en dat ons niet iets worde opgedrongen, waarvan wij eenen hartelijken afkeer hebben; het is meer dan tijd, dat in Nederland de veelvuldige verdrukking, vervolging en veroordeeling ophoude tegen Nederlanders, tegen Christenen, tegen Gereformeerden. Wij kunnen voor het grootste gedeelte ons bij u niet aanbevelen door wijsheid, rijkdom, magt of adeldom; wij zijn voor het grootste gedeelte een arm en veracht volk; maar onze bondgenoot is de KONING DER KONINGEN, DE HEER DER HEIRSCHAREN, DE REGTER DER GANSCH E ARDE, voor wiens regtbank wij eens allen zullen moeten verschijnen, om rekenschap af te leggen van hetgeen wij hier op aarde gedaan hebben, het zij goed, het zij kwaad; en van de uitspraak, die daar zal geschieden, is geen hooger beroep; het vonnis, dat daar zal geveld worden, wordt ten uitvoer gebracht in de EEUWIGHEID: en de teekenen en voorbeeldem van dat vonnis doet de Almagtige wel eens op aarde zien.

Wij wenschen te lijden en te dragen alles, wat de Heere onze God over ons beschikt heeft, maar zoo lang ons leven vergund wordt op aarde, wenschen wij het ook voor Overheden en Regters niet te verzwijgen, dat onze God een verterend vuur is voor de goddeloozen, en dat welgelukzalig zijn allen, die op Hem betrouwen; en met vrijmoedigheid roepen wij allen toe: VREEST GOD EN HOUDT ZIJNE GEBODEN, WANT DIT BETAAMT ALLEN MENSCHEN.

En gij, die den Heere vreest en openlijk Zijnen naam en waarheid door woorden en daden beleden en u met de verdrukte Kerke CHRISTI vereenigd hebt, en daarom verdrukking lijden mocht, de Heere schenke u allen uit genade de kracht te verstaan en te ondervinden van het Apostolische woord, 1 Petr. IV: 12-14. Geliefde, en houd u niet vreemd over de hitte (der verdrukking) onder u, die u geschiedt tot verzoeking, als of u iets vreemds overkwame. Maar gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden CHRISTI, zoo verblijd u: opdat gij ook in de openbaring Zijner heerlijkheid u moogt verblijden en verheugen. Indien gij gesmadigd wordt om de name CHRISTI, zoo zijt gij zalig: want de Geest der heerlijkheid, en de Geest Gods rust op u: wat haar aangaat, hij wordt wel gelasterd, maar wat u aangaat, hij wordt verheerlijkt.

Gij zult in deze handelingen kunnen zien, dat de opzieners der gemeente in de vrees des Heeren getracht hebben, om de vermaning des Apostels op te volgen 1 Petr. V: 2, 3.

Ende voorts (1 Thessal. V: 12-28) wij bidden u, broeders, erkent de genen die onder u arbeiden, en uwe

voorstanders zijn in den Heere, en u vermanen. En acht ze zeer veel in liefde, om hares werks wille. Zijt vreedzaam onder malkanderen. En wij bidden u, broeders, vermaant de ongeregelde, vertroost de kleinmoedige, ondersteunt de zwakke, zijt langmoedig tegen alle. Ziet dat niemand kwaad voor kwaad iemand vergelde: maar jaagt alle tijd het goede na, zoo tegen malkanderen als tegen alle. Verblijd u alle tijd. Biddet zonder ophouden. Dankt (God) in alles. Want dit is de wille Gods in CHRISTO JESU over u. En bluscht den Geest niet uit. En veracht de Prophetien niet. Beproeft alle dingen: behoud het goede. Onthoud u van allen schijn des kwaads. En de God des vredes zelve heilige u geheel en al: en uwe geheele oprechte geest, en ziele, en lichaam worde onberispelijk bewaard in de toekomstige onzes Heeren JESU CHRISTI. Hij die u roept is getrouw, die het ook doen zal. Broeders, biddet voor ons. De genade onzes Heeren JESU CHRISTI zij met ulieden. AMEN.

AMSTERDAM,
23 Maart, 1836.

H. P. SCHOLTE, v. d. M.,
algemeen Correspondent der Kerke.

HANDELINGEN der **ALGEMEENE SYNODE**,
zamengesteld uit de Opzieners en Af-
gevaardigden uit de onderscheidene
Provinciën van *Nederland*; gehouden
den 2^{den} Maart en volgende dagen
1836, te *Amsterdam*.

EERSTE SESSIE.

ARTIKEL 1.

Tegenwoordig waren de volgende broeders:

- Prov. Gelderland: G. VAN WIJGERDEN, Ouderling te *Zu-
lichem*.
H. MULDER, Ouderling te *Epen*.
- » Zuid-Holland: D^s. H. P. SCHOLTE, Bedienaar des
Goddelijken Woords.
G. H. OVERKAMP, Ouderling te *Leerdam*.
V. KONINGSBERGER, Ouderling te *Leiden*.
- » Noord-Holland: C. DETELEFF, Ouderling te *Amsterdam*.
- » Utrecht: H. G. KLIJN, Ouderling te *Utrecht*.
- » Vriesland: P. S. VAN DER WOUDE, Ouderling te
Wanswert.
- » Overijssel: D. HOKSBERGEN, Ouderling te *Kampen*.
- » Groningen en Drenthe: D^s. H. DE COCK, Bedienaar des God-
delijken Woords.
E. LINDEMAN, Ouderling te *Groningen*.
I. A. SMEDES, Ouderling te *Assen*.

Prov. Noord-Brabant: D^s. G. F. GEZELLE MEEBURG, Bedienaar des Goddelijken Woords.

B. H. PLOEG, Ouderling te *Klundert*.

ART. 2.

De vergadering wordt, op verzoek der broeders, knielende met het gebed geopend door D^s. H. P. SCHOLTE, en gezongen Psalm CXXXIV, waarna Zijn Eerwaarde met eene korte toespraak de broeders, op deze eerste algemeene vergadering der bij vernieuwing openbaar geworden Kerke Gods, verwelkomde; en aan de broeders voorstelde, om, voordat er tot eenige handeling wordt overgegaan, gemeenschappelijk ons als bij eede te verbinden, dat wij zullen blijven bij onze Formulieren van eenigheid, en dienvolgens de waarheid handhaven en de logen tegenstaan in al onze verrigtingen en onderhandelingen; hetwelk algemeen wordt goedgevonden.

ART. 3.

De onderscheidene lastbrieven der afgevaardigde broeders werden daarop bijeengebragt en nagezien; de bezwaren, ingebragt door I. KLOK van *Delfzijl* tegen de zending van den broeder Ouderling LINDEMAN, werden aan de broeders voorgesteld; doch door deze geenszins voldoende gekeurd, werd de lastbrief van dezen broeder met die der overige broeders goedgekeurd: waarop de acte van verbindtenis door al de broeders werd onderteekend.

ART. 4.

De acte van verbindtenis luidt aldus:

Wij ondergeteekenden, Bedienaren des Goddelijken Woords en Ouderlingen der gemeente JESU CHRISTI, afgevaardigd uit de onderscheidene Provinciën onzes Va-

derlands, ten einde te raadplegen over de belangen der Kerk, en over het antwoord, hetwelk aan Z. M., onzen geëerbiedigden Koning, zal behooren opgezonden te worden, ten einde bescherming te erlangen voor onze openbare Godsdienstoefeningen; verklaren bij deze opregtelijk en in goede consciëntie, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat al de artikelen en stukken der leer, begrepen in de Belijdenis des Geloofs, den Catechismus en de Leerregels der Synode van *Dordrecht*, gehouden in 1618 en 1619, in alles met Gods Woord overeenkomen. Belovende wij derhalve, als in de tegenwoordigheid Gods, dat wij de voorzeide leer naarstiglijk zullen leeren en handhaven, verwerpende alle dwalingen, die daartegen strijden; dat wij in al onze onderhandelingen het welzijn der Kerk naar ons vermogen zullen voorstaan en bevorderen, en alles doen wat de Koning der Kerk onze hand zal doen vinden; biddende den Heere, dat Hij ons uit genade in alles Zijnen Heiligen Geest zal gelieven te schenken, tot verheerlijking van Zijnen naam, die te prijzen is in der eeuwigheid. Amen.

ART. 5.

Kwamen binnen de broeders:

D^s. A. BRUMMELKAMP, Bedienaar des Goddelijken Woords, uit *Gelderland*, en D^s. S. VAN VELZEN, Bedienaar des Goddelijken Woords, uit *Vriesland*, welke beiden, na hartelijke verwelkoming, in de vergadering zitting hebben genomen, en mededeeling ontvangen van het Formulier van onderteekening, waarna ook dezelfde onderteekening door beide broeders geschied is.

ART. 6.

Wordt overgegaan tot het verkiezen van eenen Praeses en Scriba der vergadering. Er werd met besloten briefjes

gestemd: bij opening der briefjes bleek, dat met meerderheid van stemmen verkozen was tot Praeses D^s. H. P. SCHOLTE, en tot Scriba D^s. H. DE COCK, welke beiden als zoodanig zitting namen.

ART. 7.

Werd door den afgevaardigden Ouderling uit *Groningen* overgegeven een brief van den Theol. Stud. ANANIAS, door dezen aan de algemeene vergadering gezonden, bevattende aanbieding, om gebruikt te worden in de dienst der Kerk, waaromtrent door den Praeses werd voorgesteld, dezelve naderhand in overweging te nemen, wanneer gesproken zal worden over de personen, die, buiten de Herders en Leeraars, het woord voeren in de gemeente.

ART. 8.

Werd voorgesteld, hoe te handelen met onzen broeder Candidaat A. C. VAN RAALTE, die eene wettige beroeping ontvangen heeft naar de gemeente van *Genemuiden* en *Mastenbroek*. Sommige broeders oordeelden, dat een vernieuwd onderzoek niet noodzakelijk was, daar voornoemde broeder genoegzaam aan de Kerk bekend was, en hij door zijne verwerping van het sedert 1816 bestaande Kerkbestuur getoond had, het met de ware Gereformeerde Kerk en derzelver instellingen te houden: sommige broeders oordeelden integendeel, dat, daar voornoemde broeder nog geene publicke bediening als opziener der gemeente bekleed had, het noodig was, dat hij kortelijk op de voornaamste punten onderzocht zoude worden, opdat de vergadering zich ten allen tijde voor de gemeente zou kunnen verantwoorden. De stemmen hierover stakende, is door het lot, als eene Goddelijke beslissing, bepaald, dat er een nader onderzoek zou plaats hebben.

ART. 9.

Werd bepaald, dat de Praeses het onderzoek van den broeder Candidaat A. C. VAN RAALTE zal aanvangen, waarop deze, binnengeleid zijnde, met het besluit der vergadering werd bekend gemaakt. De Praeses onderzocht derhalve voornoemden broeder in de voornamen punten der leer, tucht en dienst der Gereformeerde Kerk in *Nederland*, welk onderzoek bij tusschenspraak der overige broeders ten algemeenen genoegen is afgelopen, waarna voornoemde broeder als Herder en Leeraar voor de gemeente werd aangenomen, zullende hij, zoo de Heere wil, in de volgende vergadering geordend worden en daarna zitting nemen.

ART. 10.

De bepaalde tijd meer dan verstreken zijnde, werd gezamentlijk gezongen Psalm CXVIII: 11, 12, waarna de vergadering met dankzegging door D^s. A. BRUNNELKAMP geëindigd is. Ten slotte werd gezongen Psalm LXXII: 11.

—

TWEEDE SESSIE.

ART. 11.

Tegenwoordig waren al de leden. De vergadering werd door den Praeses met het gebed geopend, en gezamentlijk gezongen vs. 3 uit het Gebed des Heeren, waarna de notulen der vorige Sessie gelezen werden, en door al de broeders in orde bevonden en goedgekeurd.

ART. 12.

Werd overgegaan tot de ordening van den broeder A. C. VAN RAALTE. Vooraf vroeg de Praeses, of Zijn Eerwaarde nog bereid was, met ons allen de Formulieren van eenigheid der Gereformeerde Kerk te onderteeken-

nen, hetgene met *ja* werd beantwoord; daarop stelde de Praeses aan Zijn Eerwaarde plegtiglijk voor den eed tegen de Simonie, welke door Zijn Eerwaarde werd afgelegd.

ART. 13.

De Praeses ging hierop over tot de voorlezing van het gewone Formulier, ter bevestiging der Dienaren des Goddelijken Woords, met de in deze omstandigheden noodige bijvoegselen: de vragen toestemmend beantwoord zijnde, geschiedde de oplegging der handen door D^s. S. VAN VELZEN. Na het zingen van Psalm CXXXIV: 3, sprak de Praeses den bevestigden en geordenden medebroeder hartelijk toe, en verwelkomde Zijn Eerwaarde als Herder en Leeraar in de gemeente des Heeren, hem toewenshende, dat de almachtige God Zijnen Heiligen Geest in ruime mate over hem moge uitstorten, opdat hij getrouw mogt bevonden worden in de bediening, waartoe hij door den Heere geroepen was.

ART. 14.

De Praeses noodigde daarop den bevestigden medebroeder uit, om in de vergadering zitting te nemen; vooraf werd aan Zijn Eerwaarde voorgelezen de acte van verbindtenis, door de overige opzicners en afgevaardigden bij de opening der vergadering ondertekend; welke ondertekening door Zijn Eerwaarde, ten blijke van overeenstemming en voornemen om de waarheid te handhaven, mede gedaan is.

ART. 15.

Zijn voorgelezen de ontwerpen van adres, om aan Z. M., onzen geëerbiedigden Koning, te worden ingediend, ter verkrijging van bescherming van openbare Gods-

dienstoefeningen, opgesteld door D^s. H. P. SCHOLTE en D^s. H. DE COCK: na de voorlezing is eenparig besloten, om het adres van D^s. H. P. SCHOLTE ten grondslag te houden, de aanmerkingen der broederen te hooren, het daarna te veranderen en aan te vullen.

ART. 16.

Na het bespreken en overwegen der verschillende aanmerkingen werd besloten, om de broeders D^s. S. VAN VELZEN en D^s. A. BRUMMELKAMP te magtigen, om heden avond, benevens den Praeses, de schriftelijke opmerkingen na te gaan, alsmede het adres van D^s. H. DE COCK nogmaals te vergelijken, en daarna de noodige veranderingen en aanvullingen te maken, en den volgenden dag aan de vergadering voor te dragen.

ART. 17.

Deze tweede zitting werd, na het gemeenschappelijk zingen van Psalm CXXX: 4, met dankzegging besloten door D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG. Ten slotte werd gezongen Psalm LXXII: 11.

DERDE SESSIE.

ART. 18.

De Praeses verzoekt D^s. H. DE COCK, om de vergadering met het gebed te openen; daarna werd gezongen Psalm CXIX: 37, waarop de notulen der vorige Sessie zijn gelezen en goedgekeurd, en werd aan de vergadering bekend gemaakt, dat D^s. S. VAN VELZEN den vorigen avond door ongesteldheid verhinderd was geworden, om aan den hem opgedragen last te voldoen, weshalve D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG deszelfs plaats vervuld heeft.

ART. 19.

Werden door den Praeses nogmaals aan de vergadering voorgelezen de getuigschriften van den broeder D^s. A. C. VAN RAALTE, zijn laatste brief aan het Hervormd Kerkbestuur van *Zuid-Holland* en het antwoord daarop, benevens de beroepsbrief van *Genemuiden* en *Mastenbroek*, waarop D^s. A. BRUNNELKAMP den lastbrief voor D^s. A. C. VAN RAALTE voorlas, welke met eenige kleine veranderingen werd goedgekeurd, door den Praeses en Scriba uit naam en op last van de vergadering geteekend en aan D^s. A. C. VAN RAALTE overhandigd, met teruggave der overgelegde stukken.

ART. 20.

De Praeses deed verslag van de veranderingen en bijvoegselen in het adres gemaakt door D^s. A. BRUNNELKAMP en D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG, waarop het geheele adres nogmaals werd voorgelezen, goedgekeurd en aangenomen, wordende de broeders Ouderlingen G. H. OVERKAMP en V. KONINGSBERGER verzocht, om voor de overschrijving op gezegeld papier te zorgen.

ART. 21.

Werd door den Praeses voorgesteld, op het verlangen van vele broederen, om te besluiten tot het uitschrijven van eenen dank-, vast- en bededag, ten einde de gemeente op te wekken tot verootmoediging voor den Heere, tot dankbaarheid voor de aanvankelijke uitleiding der Kerk, tot het gebed om uitstorting des Heiligen Geestes over Zijne gemeente, en dat zij, die van de Kerk verwijderd blijven, mogen gedrongen worden, om zich bij de Kerk te voegen, en tevens, om aan de wereld getuigenis te geven, dat wij onze hulpe alleen bij den Heere zoeken en Hem alleen den lof en den dank wenschen toe te brengen; hetwelk algemeen werd aangenomen.

ART. 22.

Werd door den Praeses voorgesteld, om uit de vergadering twee broeders te verkiezen tot het opstellen van voornoemde opwekking. Bij de opening der stembriefjes bleek, dat daartoe verkozen waren de broeders D^s. H. DE COCK en D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG, welke broeders verzocht zijn, om aanstaanden Woensdag het voornoemde opstel aan de vergadering in te leveren, en tevens bepaald, dat er na den afloop der geheele vergadering in de gemeenten een biduur zal gehouden worden, ten einde over het in te zenden adres aan Z. M., onzen geliefden Koning, den zegen des Allerhoogsten af te smeeken. Voor den algemeenen dank-, vast- en bededag werd bepaald de 20ste April aanstaande.

ART. 23.

Werd gehandeld over het nazien der Dordrechtsche Kerkeördening; de gevoelens daarover zeer uiteenlopende, verzocht de Praeses, daar de tijd verloopen was, dat een iegelijk der leden zijne denkwijze kortelijk zou trachten te ontwikkelen, om alzoo tot een bepaald besluit te komen: dit algemeen goedgekeurd zijnde, wordt deze Sessie met het gemeenschappelijk zingen van Psalm LXXXVI: 6, en dankzegging door D^s. S. VAN VELZEN, gesloten.

 VIERDE SESSIE.

ART. 24.

Al de broeders tegenwoordig zijnde, werd de vergadering op verzoek van den Praeses geopend met het gebed door D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG, en gezongen Psalm LXXII: 1, waarop de notulen van het in de vorige Sessie verhandelde zijn gelezen en goedgekeurd.

ART. 25.

De Praeses stelde der vergadering voor, om eerst over te gaan tot de behandeling der zaak van den geschorsten Predikant JOH. VAN RHEE; als hebbende ook dit betrekking op de Kerkeordening en op de handhaving der tucht; waarop de mededeeling geschiedde van de navolgende stukken:

- 1°. Een briefje van D^s. SCHOLTE aan I. OVERKAMP.
- 2°. Eene copie van de handelingen der vereenigde opzieners van *Rotterdam*, *Gorcum* en *Leerdam*, benevens D^s. SCHOLTE, bevattende provisionele schorsing van D^s. JOH. VAN RHEE.
- 3°. Eenen brief van ISAAC OVERKAMP aan D^s. JOH. VAN RHEE.
- 4°. Eenen brief van D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG aan D^s. JOH. VAN RHEE.
- 5°. Eenen brief van D^s. JOH. VAN RHEE aan de opzieners der gemeente.
- 6°. Een antwoord op den voorgaanden.
- 7°. Eenen brief van Jufvr. VAN RHEE aan eene vriendin.
- 8°. Eenen brief van D^s. H. P. SCHOLTE aan D^s. JOH. VAN RHEE.
- 9°. Eenen brief van den Gorcumschen Kerkeraad aan D^s. JOH. VAN RHEE.
- 10°. Eenen brief van de Provinciale Kerkvergadering uit *Noord-Brabant*, bevattende bevestiging der schorsing, aan D^s. JOH. VAN RHEE.
- 11°. Eenen brief van de Provinciale Kerkvergadering van *Zuid-Holland* aan D^s. JOH. VAN RHEE, tot hetzelfde einde.
- 12°. Eenen brief van de Provinciale Kerkvergadering van *Beneden-Gelderland* aan D^s. JOH. VAN RHEE, tot hetzelfde einde.
- 13°. Eenen brief van de Provinciale Kerkvergadering van *Utrecht* aan D^s. JOH. VAN RHEE, tot hetzelfde einde.

- 14°. Eenen brief van D^s. H. P. SCHOLTE aan de Regering der stad *Gorinchem*.
- 15°. Eenen brief van den geschorsten Predikant JOH. VAN RHEE aan de opzieners der gemeente.

ART. 26.

De Praeses gaf bij sommige stukken de noodige ophelderingen en de nader ingewonnen berigten, waarop algemeen besloten werd, om den geschorsten Predikant JOH. VAN RHEE met ISAAC OVERKAMP voor de vergadering te roepen tegen aanstaanden Donderdag, den 10^{den} Maart. De Scriba werd verzocht om dadelijk eenen brief daartoe te schrijven aan D^s. JOH. VAN RHEE, terwijl D^s. A. C. VAN RAALTE verzocht werd hetzelfde te doen aan I. OVERKAMP.

ART. 27.

De beide brieven aan de vergadering voorgelezen en goedgekeurd zijnde, werd door den Praeses voorgesteld om eene Commissie te beoemen, ten einde de stukken betrekkelijk D^s. JOH. VAN RHEE nogmaals ernstig te onderzoeken, en tegen Donderdag schriftelijk rapport uit te brengen, ten einde de zaak daarop nader te behandelen; hetwelk algemeen werd goedgekeurd. Bij de opening der stembriefjes bleek, dat tot die Commissie benoemd waren de Scriba D^s. H. DE COCK, D^s. S. VAN VELZEN en den broeder Ouderling D. HOKSBERGEN, aan welke Commissie al de stukken overgegeven zijn.

ART. 28.

Werd na veelvuldige gesprekken besloten, dat wij in het behandelen der kerkelijke zaken zullen volgen de regelmaat van de Dordrechtische Kerkcördening, zoo veel zulks door het gebrek aan Herders en Leeraars in

de gemeente en den toestand der Kerk in derzelver verdrukking geschieden kan, smeekende den Heere, dat Hij arbeiders in Zijnen oogst gelieve uit te stooten, en Zijne gemeente in vrijheid te stellen: zullende op eene volgende algemeene vergadering nader hierover kunnen besloten worden.

ART. 29.

Werd bepaald, dat op aanstaanden Maandag een aanvang zal gemaakt worden met het behandelen der gravamina uit de onderscheidene Provinciën, waarna gezongen werd Psalm XXV: 2. De Praeses besloot de vergadering met dankzegging. Ten slotte werd gezongen Psalm LXXII: 11.

Z O N D A G.

ART. 30.

Al de Leeraars, behalve D^s. S. VAN VELZEN, die door ongesteldheid was verhinderd, stichtten de gemeente, op den dag des Heeren, in de onderlinge bijeenkomsten, door voorgang of prediking.

VIJFDE SESSIE.

ART. 31.

De vergadering werd geopend met het gebed door D^s. A. C. VAN RAALTE, na het zingen van Psalm CXIX: 59. Tegenwoordig waren al de broeders, behalve de broeder Ouderling H. G. KLIJN, welke met voorkennis der vergadering afwezig was, en den broeder Ouderling G. VAN WIJGERDEN, welke van zijn afwezen schriftelijk kennis gegeven heeft. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

ART. 32.

Werd voorgelezen de brief van den Theol. Student ANANIAS, behelzende aanvraag om tot het ambt van Herder en Leeraar na voorafgaand examen te worden toegelaten. De Praeses stelt voor, om aan voornoemden Heer te antwoorden, dat, zoo hij zich in de dienst des Heeren wensch over te geven, hij vooraf zal behooren onderworpen te worden aan een examen in de talen, eer men tot het onderzoek in de andere noodige vakken zal kunnen overgaan; dewijl wij in den tegenwoordigen toestand der Kerk noodzakelijk achten, dat een Bedienaar des Goddelijken Woords in de gemeente met de noodige bekwaamheden voorzien is, om te kunnen staan tegen de vijanden en tegenstanders der Kerk; ziende verder op de wenken, die de Heere ons zal gelieven te geven naar Zijn Woord. Er werd dienovereenkomstig besloten, wordende het tevens aan den broeder Ouderling E. LINDEMAN opgedragen, om aan den Heer ANANIAS hiervan kennis te geven.

ART. 33.

Werd, ten gevolge van het voorgaande artikel, voorgesteld en aangenomen, om eene Commissie te benoemen, zamengesteld uit drie Bedienaren des Goddelijken Woords en twee Ouderlingen, ten einde diegenen te onderzoeken, welke zich mogten aanmelden tot het Herder- en Leeraar-ambt, zullende de Commissie, die benoemd wordt, morgen aan de vergadering inleveren een kort ontwerp van examen voor aankomende Predikanten. Na de opening der stembriefjes bleek, dat daartoe verkozen waren de Bedienaren des Goddelijken Woords D^s. H. P. SCHOLTE, D^s. S. VAN VELZEN en D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG, en de Ouderlingen I. A. SMEDES en V. KONINGSBERGER, en als Secundi D^s. H. DE COCK, D^s. A. BRUMMELKAMP en D^s. A. C. VAN RAALTE, benevens de Ouderlingen G. H. OVERKAMP en C. DETELEFF.

ART. 34.

Werd voorgesteld, om te spreken over de zoogenaamde oefenaars; daar echter deze dienst noch in den Bijbel, noch in onze oude Gereformeerde Kerkeördeningen gevonden wordt, zoo kan daaromtrent ook geene Bijbelsche bepaling gemaakt worden. Er wordt door den Praeses voorgesteld, dat, na de tegenwoordige onderlinge gesprekken over deze zaak, een iegelijk der broeders nogmaals ernstig daarover zou denken, wanneer er, op de vergadering van Woensdag, een bepaald voorstel zal gedaan worden, om naar den Woorde Gods de werkzaamheden te regelen van hen, die, behalve de geordende Herders en Leeraars, in de gemeente spreken.

ART. 35.

Werd voorgesteld, om attestatiën te doen drukken voor de ledematen der Kerk, en voor hen, die zich bij de Kerk voegen, om daardoor het bedrog van rondreizende vreemdelingen voor te komen. De Praeses wordt gemagtigd, om in de volgende vergadering een ontwerp van zoodanige attestatiën voor te stellen.

ART. 36.

Werd gevraagd, of de kerkelijke bevestiging des huwelijks als noodzakelijk gerekend moet worden in de gemeente des Heeren JESU CHRISTI? En eenpariglijk geoordeeld, dat het betamelijk en noodzakelijk is, om in zulk eene hoogstgewigtige zaak niet dan met den Heere, onder aanroeping Zijns H. Naams, naar Zijn Woord te beginnen; weshalve besloten wordt, om in elke gemeente dit oordeel der Kerkvergadering bekend te maken, en de gemeente te vermanen, om ook vooral in deze zaken zich te onderwerpen aan de Goddelijke ver-

vereeniging

maning: *Kent den Heere in al uwe wegen, en Hij zal uwe paden regt maken.* Wordende tevens bepaald, dat, zoo de uitwendige omstandigheden der ondertrouwen het uitstel der huwelijksvoltrekking tot op de komst van eenen Herder en Leeraar onmogelijk maken, de bevestiging van den huwelijksstaat, na de gewone afkondigingen in de gemeente, door een' der Ouderlingen kan geschieden, met gebruikmaking van het gewone Formulier en met afsmeeking van den zegen des Allerhoogsten; zullende de opzieners vermaand worden, om toe te zien, dat er geene huwelijken worden bevestigd in die graden van bloedverwantschap, welke in den Bijbel verboden worden: en moet aan den Kerkeraad het bewijs tevens worden overgelegd, dat aan de formaliteiten, bij de landswetten bepaald, voldaan is.

ART. 37.

Werd aan de vergadering medegedeeld, dat op de Provinciale vergaderingen van *Noord-Brabant, Zuid-Holland, Beneden-Gelderland* en *Utrecht* besloten was tot het benoemen van eenen Provinciaalen Correspondent, om de onderlinge gemeenschap met den minsten omslag te kunnen onderhouden. De afgevaardigden der overige Provinciën vereenigden zich met die handeling, en zullen in hunne Provinciën daarvan kennis geven. Tevens wordt besloten, om eenen algemeenen Correspondent te verkiezen, die belast zal worden met het in orde brengen van al de stukken, en die tevens zal zorgen, dat hetgeen van algemeen belang is, geregeld bekend worde gemaakt. Bij de opening der stembriefjes bleek, dat daartoe verkozen was D^s. H. P. SCHOLTE, welke tot de volgende vergadering zich met die taak belast heeft.

ART. 38.

Werd gehandeld over de werkjes, die dóór Leeraren of leden der gemeente uitgegeven zullen worden, en goedgevonden om die alle te onderwerpen aan een geregeld kerkelijk onderzoek; en werd dien ten gevolge besloten, dat er in elke Provincie eene Commissie zou benoemd worden, zamengesteld uit drie leden, welke al de stukken, in die Provincie zullende gedrukt worden, eerst zal onderzoeken en, zoo zij hare goedkeuring geeft, dezelve eerst nog zenden aan eenen Leeraar in eene andere Provincie; zullende een iegelijk gehouden zijn, na de bekendmaking dezer bepaling, zich hiernaar te gedragen, zullende hij bij wederstreving *censurabel* zijn. De opstelling van een kort reglement, waarnaar zich de Commissiën van onderzoek zal gedragen, wordt met meerderheid van stemmen opgedragen aan D^s. A. BRUMMELKAMP en D^s. H. P. SCHOLTE.

ART. 39.

De vergadering is, na het zingen van Psalm CIII: 3, op verzoek van den Praeses met dankzegging besloten door den broeder Ouderling D. HOKSBERGEN. Ten slotte gezongen Psalm LXXII: 11.

 ZESDE SESSIE.

ART. 40.

De vergadering werd, na het zingen van Psalm CIII: 9, met het gebed geopend door D^s. H. DE COCK. Tegenwoordig waren al de broeders, behalve de broeder Ouderling H. G. KLUN; ook kwam in de vergadering de broeder afgevaardigde uit *Noord-Brabant* A. 't Hooft, Ouderling te *Veen*, die door huiselijke omstandigheden belet was geworden in de vergadering tegenwoordig te zijn; wes-

halve nu deszelfs Secundus, de broeder Ouderling B. H. PLOEG, zijn ontslag van de vergadering verzocht, hetgeen hem is toegestaan, waarna deze broeder afscheid nam en der genade onzes Heeren JESU CHRISTI werd aanbevolen.

ART. 41.

Aan den broeder Ouderling A. 't Hooft werd mededeeling gedaan van de acte van verbindtenis, welke acte mede door dezen broeder onderteekend werd, waarna de notulen der vorige Sessie zijn gelezen en goedgekeurd.

ART. 42.

Zijn voorgelezen de ontwerpen van attestatie zoo wel voor lidmaten, als voor hen die zich bij de Kerk gevoegd hebben, welke zijn goedgekeurd, zullende dezelve spoedig gedrukt worden, opdat de gemeenten daarvan kunnen voorzien worden. Er wordt tevens gesproken over een kerkelijk zegel; het ontwerpen daarvan werd opgedragen aan D^s. H. P. SCHOLTE, D^s. H. DE COCK en D^s. A. BRUMMELKAMP.

ART. 43.

Werd besproken de noodzakelijkheid om een vraagboekje te hebben, voor kleine kinderen ingerigt, en om tevens tot eene handleiding te dienen bij het eerste onderwijs. Er werd besloten om tot het vervaardigen daarvan eene Commissie te benoemen, zamengesteld uit twee Predikanten en eenen Ouderling. Bij de opening der stembriefjes bleek, dat daartoe benoemd waren D^s. H. P. SCHOLTE, D^s. S. VAN VELZEN en de broeder Ouderling D. HOKSBERGEN; welke broeders, wanneer dit boekje in gereedheid zal zijn, hetzelfde aan alle Provinciale Commissiën ter goedkeuring zullen toezenden, zullende na de goedkeuring, nevens het *Kort Begrip* en den *Catechismus*,

alleen als algemeene openbare onderwijsboeken gebruikt worden. Men zal voorts in de gemeenten arbeiden, om andere vraagboekjes voor algemeen en openbaar gebruik af te schaffen.

ART. 44.

Werd door D^s. S. VAN VELZEN, namens de daartoe benoemde Commissie, mededeeling gedaan van een ontwerp van reglement op het examen en de toelating tot het Herder- en Leeraarambt, welk ontwerp met eenige veranderingen algemeen is goedgekeurd en aangenomen, en luidt aldus:

REGLEMENT

**OP HET EXAMEN EN DE TOELATING TOT HET
HERDER- EN LEERAARAMBT.**

De Algemeene Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk heeft besloten, niemand tot de bediening van het Herder- en Leeraarambt toe te laten, dan die de volgende vereischten, gaven en bekwaamheden bezitten:

- Art. 1. a.** Goede getuigenis der gemeente van lidmaatschap, godzaligheid, ootmoed, zedigheid en bescheidenheid.
- b.** *Ervarenheid in de Hebreeuwsche en Grieksche talen, mitsgaders in de Kerkelijke Geschiedenis. De Kerk behoudt echter de vrijheid, om, bijaldien de nood der Kerke dit vordert, en andere buitengewone gaven des geestes dit wettigen, het examen in de talen achterwege te laten.*
- c.** Grondige kennis van de beschouwende en dadelijke Godgeleerdheid, goed verstand van het herderlijke werk, en bekwaamheid in de predikkinge.

- Art. 2. Degenen, die geneigd zijn om de bediening van het Herder- en Leeraarambt waar te nemen, hebben zich aan te melden bij een lid der Commissie, welke daartoe van de Synode benoemd is.
- Art. 3. Wanneer deze Commissie de noodige getuigenissen met naauwkeurigheid onderzocht heeft, zal het examen voortgaan; doch bijaldien de examinandus in eenig vereischte te kort schiet, zal het examen geen verderen voortgang hebben.
- Art. 4. Wanneer iemand in het examen onbekwaam tot de predikdienst wordt bevonden, het zij dat hij geene bewijzen heeft gegeven, dat de waarheid aan zijn harte is geheiligd, het zij door onkunde in de Godgeleerdheid of door het koesteren van dwalingen, en de zoodanige in de gemeente tracht in te dringen, dan zullen de gemeenten van zijne onbekwaamheid en afwijzing onderrigt worden, met de ernstige waarschuwing, hem niet tot de predikdienst toe te laten.
- Art. 5. Nadat de examinandus voldoende blijken van bekwaamheid gegeven heeft, zal hij het verbindingsformulier onderteekenen, den eed tegen de Simonie afleggen, en zich tevens schriftelijk verbinden, alle huishoudelijke verordeningen, die *uit* en *naar* den Woorde Gods in de Christelyke Gereformeerde Kerk bereids ingevoerd zijn, of nog bij besluit der Synode ingevoerd zullen worden, getrouw na te komen.
- Art. 6. Van den gunstigen afloop van het examen zal bewijs worden afgegeven aan den geexamineerde. Hij zal echter het Herder- en Leeraarambt niet mogen uitoefenen, alvorens hij wettig daartoe geroepen en geordend is.

- Art. 7. De wettige beroeping tot het Herder- en Leeraar-ambt geschiedt van de gemeente.
- Art. 8. Wanneer eene gemeente tot de beroeping begeert over te gaan, zal zij vooraf bezig zijn in vasten en bidden.
- Art. 9. De Kerkeraad met de geheele gemeente vergaderd zijnde, zal men beginnen met den Heere aan te roepen, opdat de harten tot eene goede keuze geneigd worden, waarna de mansledematen der gemeente hunne stemmen zullen uitbrengen (*).
- Art. 10. Bijaldien de stemmen staken, zal het lot, als eene in Gods Woord aangewezen beproeving, beslissen.
- Art. 11. Dadelijk na de beroeping zal hiervan kennis gegeven worden aan den algemeenen Correspondent, opdat deze voor de algemeene bekendmaking kunne zorgen, en aan den beroepene.
- Art. 12. Wanneer geene bezwaren tegen het beroep worden ingebracht, zal de naastbijstaande Predikant, benevens den Kerkeraad van twee of drie naburige gemeenten, den beroepene onderzoeken omtrent de leerstukken over de Kerk, de Sacramenten en de behandeling der tucht. Bij bevinding der vereischte bekwaamheid in deze stukken, zal de Predikant den Candidaat in de heilige dienst bevestigen.

ART. 45.

Werd aan D^s. A. BRUMMELKAMP, volgens den aan Zijn Eerwaarde en den Praeses opgedragen' last, eene verordening op het uitgeven van boeken voorgedragen, welke

(*) Art. 7 en 9 zijn overeenkomstig met Art. 4 en 6 der Synode, gehouden te *Wesel*, A^o. 1568.

na overweging algemeen is goedgekeurd en aangenomen. De kerkelijke goedkeuring zal op de keerzijde van het titelblad gedrukt worden. De verordening luidt aldus:

CENSURA LIBRORUM.

In de geschriften, welke door de Christelijke Gereformeerde Kerk als de hare erkend en kerkelijk goedgekeurd kunnen worden, zal niets mogen voorkomen, hetwelk strijdt tegen de *regtzinnigheid* in de leer van Gods Heilig Woord, uitgedrukt in de Formulieren van eenigheid onzer Kerk. De *eere Gods*, de *stichting en opbouw*ing der gemeente zal duidelijk moeten blijken het doel te zijn van den Schrijver. *Vrijmoedigheid* en *rondborstigheit* in het verdedigen der waarheid, die naar de godzaligheid is, en in het wederleggen der logen, gepaard met *bescheidenheit*, zoo dat het blijkt, dat de waarheid betracht wordt in de *liefde*, zal daarin duidelijk moeten doorstralen. *Juistheid* van uitdrukkingen en *duidelijke voorstelling* van zaken, voorgedragen in eenen *goeden stijl*, mogen daarin niet gemist worden, opdat niet, om onzentwil, de naam Gods gelasterd worde onder degenen, die buiten zijn.

Aan de geschriften, welke den visitatoren worden aangeboden, maar die de bovengenoemde vereischten missen, zal de kerkelijke goedkeuring stellig moeten worden geweigerd, onverschillig wie de schrijver zij. Zoo deze desniettegenstaande zijn geschrift mogt openbaar maken, zal de kerkelijke tucht deswege onverwijd op hem moeten worden toegepast, terwijl de uitgever van zoodanige geschriften, zoo hij tot de gemeente CHRISTI behoort, insgelijks censurabel zal zijn. De kerkelijke goedkeuring zal op de keerzijde van het titelblad gesteld worden, met onderteekening *door* of *namens* de Commissie van onderzoek.

ART. 46.

De vergadering is na het gemeenschappelijk zingen van Psalm XLVI: 1, op verzoek van den Praeses, met dankzegging geeindigd door den broeder Ouderling I. A. SMEDES. Nagezongen Psalm LXXII: 11.

ZEVENDE SESSIE.

ART. 47.

De vergadering is, na het zingen van Psalm CXV: 6, met het gebed geopend door D^s. S. VAN VELZEN. Al de broeders tegenwoordig zijnde, werden de notulen des vorigen dags gelezen en goedgekeurd.

ART. 48.

Werd besloten, dat de visitatoren der boeken de kerkelijke goedkeuring in zoo weinig woorden mogelijk zullen uitdrukken, zonder daarom aan een bepaald formulier gehouden te zijn.

ART. 49.

Werd gevraagd, of het niet noodig zou zijn, eene bepaling te maken wegens den dienstdag van Ouderlingen en Kerkeradsleden? Er is dienaangaande besloten, om de beantwoording dier vraag tot eene volgende Synode uit te stellen; doch de Herders en Leeraars zullen alom naauwkeurig toezien, dat de beroeping geschied zij naar den Woorde Gods.

ART. 50.

Door D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG is mede, namens Zijn Eerw. medegecommitteerde D^s. H. DE COCK, mededeeling gedaan van den door beide broeders opgestellten biddagsbrief, welke met algemeen genoegen is aangehoord en met volkomen overeenstemming aangenomen. Er werd

tevens bepaald, dat deze biddagsbrief met het aan Z. M., onzen geëerbiedigden Koning, op te zenden adres, gedrukt zal worden.

ART. 51.

Werd overgegaan tot het verkiezen van eene Commissie, om het adres, benevens de overige stukken, aan Z. M., onzen geëerbiedigden Koning, te overhandigen. Bij de opening der stembriefjes bleek, dat daartoe verkozen waren de broeders A. BRUMMELKAMP, Bedienaar des Goddelijken Woords, H. G. KLIJN en V. KONINGSBERGER, Ouderlingen.

ART. 52.

Is door de vergadering lang gesproken over de zoo-genaamde oefenaars; en na rijp overleg naar den Woorde Gods besloten, dat in de Kerk van CHRISTUS zoodanig eene orde van Dienaren, buiten de geordende Herders en Leer-aars, niet mag bestaan, zullende echter een iegelijk lid der gemeente CHRISTI, naar de vermaning des Apostels PAULI, 1 Cor. XIV, opgewekt worden, *te ijveren om de geestelijke gaven; maar meest om te profeteren*, dat is, het Woord uitleggen en toepassen, tot stichting der gemeente. Wordende bij stemming de broeders D^s. H. DE COCK, Bedienaar des Goddelijken Woords, I. A. SMEDES en D. HOKSBERGEN verkoren, om op de vergadering van morgen een ontwerp in te leveren, ten einde naar den Woorde Gods de onderlinge bijeenkomsten, bij gemis van de bediening des Woords door geordende Herders en Leer-aars, te regelen.

ART. 53.

De vergadering werd, na het zingen van Psalm XCI: 1, op verzoek van den Praeses, met dankzegging geëindigd door den broeder C. DETELEFF. Ten slotte werd gezongen Psalm LXXII: 11.

ACHTSTE SESSIE.

ART. 54.

De vergadering is geopend met het gebed door D^s. S. VAN VELZEN, na het zingen van Psalm XXV: 2. Al de broeders waren tegenwoordig, behalve G. H. OVERKAMP. Werden de notulen der vorige vergadering gelezen en goedgekeurd.

ART. 55.

In de vergadering kwam, op de ontvangene aanschrijving, I. OVERKAMP. De geschorste Predikant JOH. VAN RREE niet verschenen zijnde, hebben de broeders voornoemden I. OVERKAMP ernstiglijk onderhouden op onderscheidene punten: waaruit bij al de broeders de overtuiging bevestigd werd, dat de geschorste Predikant schuldig was aan zoodanig gedrag jegens en met I. OVERKAMP, hoewel de schrikkelijke zonde niet gepleegd was; dat hij, hoewel niet vervolgbaar volgens het nog geldende Fransche wetboek, ten hoogste strafbaar was naar den Woorde Gods. Deze overtuiging werd zeer bevestigd door eenen zeer listig opgestelden brief, door den geschorsten Predikant aan de vergadering gezonden, en aan de Commissie van onderzoek in deze zaak overhandigd.

ART. 56.

Werd het ontwerp der Commissie, betreffende de zogenoemde oefenaars, voorgelezen, waarover wederom veel is gehandeld. Na rijp beraad is het ontwerp met eenige bijvoeging tot de volgende vergadering nedergelegd, om alsdan te besluiten. Het ontwerp luidt aldus:

Daar de bediening en het woord van *oefenaars* niet voorkomt in den Bijbel, en alzoo ook niet in de oude Kerkeördeningen onder het Kruis, maar wel de benamin-

oefenaars!
Deteleff
Hoksbergen

gen van Leeraars en Profeten, zoo oordeelen wij, dat dit geene orde in de Kerk is; maar zeggen met de Synode van *Wesel*, A°. 1568, Art. 14: «Dat den Dienaars zijn bijgevoegd *«Leeraars en Profeten*, dewelke wel ook het ambt van «leeren bekleeden, maar op eene andere verscheidene «wijze.» Verder zegt die Synode, Art. 15: «Van dusdanige «Leeraars kan men voor alsnu niet zeker beramen, tot dat «de tijd en voorval der zaken hetzelfde zal leeren denge-
«nen, die in de Synode te zijner tijd zullen bijeenkomen.» Tot dit ambt van Leeraren heeft men in later' tijd op de Synode te *Middelburg*, A°. 1581, Art. 13, te 's *Gravenhage*, A°. 1586, Art. 16, te *Dordrecht*, A°. 1618 en 1619, Art. 18 gebracht alleen de Professoren in de Theologie; terwijl daaruit, in verband met de Synode van *Dordrecht*, A°. 1578, Art. 51, ten duidelijkste blijkt, dat de Kerk door dit ambt geenszins verstaan heeft de eigenlijke prediking, maar alleen de uitlegging der Heilige Schrift, en de verdediging der zuivere leer tegen de dwalingen en ketterijen. Zoo stelt de Synode de beslissing over deze zaak tot eene volgende Kerkvergadering uit. Het ambt der *Profeten* is in de Synode van *Wesel*, A°. 1568, Art. 16-20, naar de leere *PAULI*, 1 Cor. XIV, duidelijk genoeg beschreven: om nu der gemeente eenig bestuur te geven, en te waarschuwen tegen de misbruiken, wekken wij hen op.

ontwerp!
art. 66
aangenomen

Art. 1. Alle gemeenten, welke verstoken zijn van de dienst des Woords, zullen zich door het getrouw waarnemen der *onderlinge zamenkomsten*, Hebr. X: 25, zoeken te stichten, door het onderzoeken van Gods Woord, voorafgaande en sluitende met het gebed en Psalmgezang.

Art. 2. Tot dat einde zal een iegelijk zijne gave ten nutte der gemeente besteden, het zij in het voor-

lezen van Gods Wet en Woord, of eene stoffe van eenen regtzinnigen Predikant; of indien de bekwaamheid bij een of ander lid mogt zijn, om, naar de begeerte der gemeente, Gods Woord eenvoudig en bekwaamelijk uit te leggen en toe te passen, zal hij zich schuldig achten, deze gave, tot stichting der gemeente, op woeker te leggen.

Art. 3. Allen en een iegelijk, welke zich tot profeteren begeeft, waartoe de Apostel de gemeente opwekt, 1 Cor. XIV, wordt ernstig vermaand, om zich naauwkeurig te onthouden van alles, wat tot het openbare predikambt behoort, als daar is: *Het uitspreken van den zegen, bediening der Sacramenten en gebruik maken der sleutelen*, zullende de bevordering van Gods eer en de stichting der gemeente alleen zijn doel moeten zijn.

Art. 4. Geene gemeente zal enig geld inzamelen voor iemand, die het woord spreekt tot stichting, of profeteert *in, onder of na* de Godsdienstoefening, tot wering van eigenbaat. Ook zullen de Ouderlingen eenen zoodanige niet toelaten te spreken, wanneer men eenigzins ten opzichte van zijne belijdenis of wandel in twijfel staat.

Art. 5. Het wordt aan geene gemeente vergund, eene verbindtenis met enig' persoon aan te gaan, waardoor deze zoude verplicht worden, op elken dag des Heeren de gemeente met de verklaring van Gods Woord te stichten, terwijl in tegendeel de Ouderlingen worden vermaand, om de lidmaten der gemeente gedurig op te wekken, om de gaven, welke hun de Heere schenkt, tot stichting der gemeente aan te wenden.

ART. 57.

De vergadering wordt, op verzoek van den Praeses, na het zingen van Psalm CII: 9, met dankzegging geëindigd door den broeder Ouderling H. G. KLIJN, en nagezongen Psalm LXXII: 11.

428v

NEGENDE SESSIE.

ART. 58.

Al de broeders tegenwoordig zijnde, wordt de vergadering, na het zingen van Psalm CXIX: 17, met het gebed geopend door den Praeses.

ART. 59.

Werden ernstiglijk besproken en vastgesteld de stukken in de vorige Sessien opgegeven, en wel, de bepalingen van tucht betreffende *l. b. a. v. art. 2.*

Onderwijs en belijdenis.

Een iegelijk, wie hij ook zij, zal vermaand worden om zich af te keeren van alle logenpaden, en zich te voegen onder het opzigt en de tucht der ware Kerke CHRISTI, opdat hij door die Kerk moge onderwezen worden in de waarachtige wegen des Heeren, en in de leer der waarheid, die naar de godzaligheid is, bidde van den Heere, dat Hij door Zijnen H. Geest dit onderwijs aan het harte gelieve te heiligen, opdat er velen mogen worden toegebracht tot de gemeente, welke zalig worden, zullende de Opzieners en Herders alle naauwkeurigheid aanwenden, om onder opzien tot den Heere de beginselen van het werk Gods op te wekken, en toe te zien, dat de zwakke en teedere spruiten niet vertreden of onderdrukt worden, maar zullen

de Opzieners en Herders in tegendeel de zoodanigen ernstig zoeken te bewegen tot erkentenis en belijdenis van hetgeen de Heere aan hen gedaan heeft, opdat zij ook, door die erkentenis en belijdenis des geloofs, als lidmaten *CHRISTI* door de gemeente erkend en tot het gebruik der H. Sacramenten, de teekenen en zegelen van het verbond der genade, kunnen toegelaten worden, zullende echter een iegelijk worden vermaand, dat niemand erkend mag worden voor een' lidmaat van de Kerke *CHRISTI*, dan op *belijdenis des geloofs*, en geenszins }
 ten gevolge van het van buiten leeren van eenige }
 waarheden.

ART. 60.

Doop.

De lidmaten der Kerke *CHRISTI* zijn verplicht, om aan hunne kleine kinderkens het teeken en zegel des H. Doops in de gemeente te doen toedienen, dewijl, volgens de H. Schrift en de daarop gegronde Formulieren van eenigheid onzer Kerk, de kinderkens met hunne ouders in het verbond Gods begrepen zijn, en de beloften des Heeren niet alleen de geloovigen, maar ook hun zaad gelden; zullende de Opzieners en Herders de lidmaten ernstiglijk vermanen en opwekken, om, op het voorbeeld van *ABRAHAM*, den Vader der geloovigen, niet te twijfelen door ongeloof, maar Gode de eere te geven, opdat zij ook daardoor des te meer gedrongen worden, om, onder inroeping van den onontbeerlijken zegen des H. Geestes, getrouw te zijn aan de vrijwillig afgelegde belofte, om hunne kinderkens, als erfgenamen des rijks Gods en Zijns verbonds, van hunne eerste ontkieming af aan, naar hunne vatbaarheid bekend te maken met het verbond, deszelfs regten en pligten; met den Borg en Middelaar des verbonds, die ook de kinderkens tot zich

riep; met den H. Geest als den onmisbaren toepasser en verzegelaar van de beloften en zegeningen des genadeverbonds, en met deszelfs heilrijke vruchtgevolgen, het kindschap Gods, en het leven des geloofs tot verheerlijking Gods des Vaders: zullende de Leeraars geduriglijk vermaand worden, om getrouwelijk te handelen naar den Woorde Gods en de daarop gegronde Formulieren van eenigheid, in de bediening van het teeken en zegel des verbonds, opdat door het ligtvaardiglijk handelen in deze de toorn Gods niet over de gemeente gebragt worde, door de ontheiliging Zijns verbonds.

ART. 61.

Avondmaal.

De lidmaten der gemeente JESU CHRISTI zullen ernstig vermaand en opgewekt worden, om zich te wachten voor verachting van het bondzegel des H. Avondmaals, het zij door de verwaarloozing van de onderzoeking der H. Schriften en het opwassen daardoor in de kennisse der zaligmakende waarheden, waardoor de lidmaten belet worden *om het ligchaam des Heeren JESU CHRISTI wel te onderscheiden*, het zij door het verzuimen van het H. Avondmaal door verkeerde toepassing der vermaning: *De mensch beproeve zich zelven en ete alzoo van dit brood en drinke van dezen drinkbeker*, zullende de Opzieners en Herders naarstige wacht houden over de wegblijvers van het H. Sacrament, dezelve opzoekende in hunne woningen en onderzoekende naar de redenen van het wegblijven, opdat, zoo er eenig gemoedsbezwaar mogt aanwezig zijn, dit bezwaar naar den Woorde Gods uit den weg geruimd worde, en de bekommerden opgewekt, om tot CHRISTUS te komen, en niet alleen te betuigen, dat zij midden in den dood liggen, maar ook te er-

kennen en te betuigen, dat CHRISTUS Zijn bloed voor Zijne gemeente vergoten heeft, en niet alleen de verzekerden en verzegelden, maar ook en vooral de bekommerden en verlegenen met de teekenen en zegelen Zijns verbonds wil troosten, opdat alzoo ook dit H. Sacrament tot het regte einde in de gemeente bediend moge worden. De ergerlijken in leer of leven zullen gecensureerd en, even als zij die geene lidmaten zijn, van de tafel des Heeren geweerd worden.

ART. 62.

Rustdag.

De gemeenten zullen ernstiglijk worden vermaand tot getrouwe heiliging van den Rustdag des N. Verbonds, als zijnde *de Dag des Heeren*; zullende, buiten de werken der barmhartigheid en liefdadigheid, de wekelijksche arbeid en nering stilstaan, opdat niet de toorn des Heeren over Zijne gemeente grootelijks ontsteke wegens de schending van den Sabbath. De lidmaten der gemeenten en de bijwoners zullen met den herderstaf des Goddelijken Woords, wegens de overtreding in deze, geleid en gehoed, en zoo zij zich tegen deze zachte vermaning verzetten, zullen zij door de magt der sleutelen des hemelrijks aan de dienaren CHRISTI en opzieners der gemeente gegeven, gecensureerd, en zoo zij zich daartegen verharderen, als verachters der ordonnantiën Gods afgesneden worden. Terwijl zij, die wegens arbeid of nering bezwaard zijn, getrouwelijk gewezen zullen worden op de onwankelbare en onfeilbare beloftenissen des Almagtigen, die wegen en middelen genoeg heeft, om hen te verzorgen van dagelijksche nooddrift, die, wegens inachtneming Zijner H. geboden, schade aan have of goed moeten lijden van de ongeloovige wereld, en die zelf armoede en gebrek genadiglijk gebruiken

wil tot vernedering, loutering en heiliging Zijner gemeente.

ART. 63.

Feestdagen.

Daar de Heilige Schrift even sterk de geloovigen vermaant, *om te staan in de vrijheid, waarmede CHRISTUS hen heeft vrijgemaakt*, als tot het in acht nemen der goddelijke ordonnantiën, zoo zal men zich in de gemeente CHRISTI zorgvuldig wachten, om, nevens de stipte heiliging van 's Heeren dag, de menschen te verplichten tot het vieren van zoogenaamde Feestdagen, welke de Heere *niet* in Zijn Woord verordineerd heeft. De dag des Heeren is door God zelven geheiligd, en wij kunnen en mogen daarbij door menschelijke bepalingen geene andere feestelijkheid voegen. De zes werkdagen zijn van God gegeven, om te arbeiden; men zal op die dagen wel te zamen komen, om uit en naar den Woorde Gods gesticht te worden, mits men maar niet de conscientie der menschen *binde tot de onderhouding* van door menschen vastbepaalde en jaarlijks geregeld wederkeerende feestdagen; men zal in deze het gemoed volkomen vrij laten.

ART. 64.

De vergadering werd op verzoek van den Praeses, na het zingen van Psalm CV: 5, 6, met dankzegging geëindigd door den broeder Ouderling E. LINDEMAN. Nagesongen Psalm LXXII: 11.

TIENDE SESSIE.

ART. 65.

De vergadering werd geopend met het gebed door D^s. H. DE Cock, na het zingen van Psalm CXVIII: 4, 5.

Vervolgens werd overgegaan tot het behandelen der nog overig zijnde stukken.

ART. 66.

De bepalingen wegens de zoogenaamde oefenaars, in de achtste Sessie in orde gebragt en ternedergelegd, werden nogmaals gelezen en met groote meerderheid van stemmen geheel aangenomen en vastgesteld.

ART. 67.

Bijbelvertaling en Psalmberijming.

Daar de ondervinding van ruim twee eeuwen getuigenis geeft van de voortreffelijkheid der vertaling der H. Schriften, bekend onder den naam van *Staten Bijbel*, met gelijkkluidende teksten en de verklaringen der Vaders op den kant; benevens de korte inhoudsopgave boven elk hoofdstuk en voer elk boek; en tot hiertoe niets beters of voortreffelikers geleverd is, zoo zal men in de gemeente van die vertaling blijven gebruik maken; en een iegelijk vermaand worden, zich in deze door geene zucht voor nieuwigheid te laten verleiden.

In de bijeenkomsten der gemeente zal men gebruik blijven maken van de gewone berijming der 150 Psalmen DAVIDS en der liederen, die men in den Bijbel vindt, nalatende en werende uit de openbare vergaderingen der gemeente de menschelijke gezangen, welke *niet* in den Bijbel gevonden worden, opdat het werk van menschen niet worde gelijk gesteld met het werk van mannen, die gesproken hebben, gedreven door den H. Geest. De Leeraars, Kerkeraden en ledematen der gemeente zullen intussen vermaand worden, om de ongelijkvormigheden of tegenstrijdigheden der tegenwoordige Psalmberijming met het Woord Gods, aan den algemeenen Correspondent in te zenden, en zoo mogelijk de veran-

deringen en verbeteringen der fouten naar Gods Woord, opdat op eene volgende Kerkvergadering zoo mogelijk daarover gehandeld kunne worden.

ART. 68.

Tijdschrift.

Daar de gemeente CHRISTI geen geheim genootschap vormt, en niets in het duistere mag verrigten, om geen en argwaan te verwekken bij de wereld, zoo heeft de Synode geoordeeld, dat het nuttig zou zijn, om in een tijdschrift de zaken der gemeente openbaar te maken; opdat de gemeenten onderling, en ook degenen die buiten zijn, mogen weten wat er met de Kerk geschiedt, aan welke verdrukkingen en vervolgingen die is en wordt blootgesteld, en om, onder al de lotwisselingen der tijden, wenken en herinneringen te geven naar den Woorde Gods. Er werd derhalve eene Commissie benoemd, bestaande uit de broeders D^s. H. P. SCHOLTE, D^s. H. DE COCK en D^s. A. BRUNMELKAMP, om voor de uitgave van zoodanig tijdschrift zorg te dragen; wordende een iegelijk verzocht, om de daartoe dienstige bijdragen *franco* te zenden aan een' der leden van de Commissie: zullende geene berigten geplaatst worden, waaronder geene naamteekening gevonden wordt. De uitgave geschiedt onder de zinspreuk, 1 Tim. IV: 10: *Want hiertoe arbeiden wy ook, ende worden gesmadigt, omdat wy gehoopt hebben op den levenden Godt, die een behouder is aller menschen, (maar) allermeeest der geloovigen.*

ART. 69.

De Commissie, belast met het examineren der aankomende Bedienaren des Goddelijken Woords, zal de vrijheid hebben, om naar gelang der omstandigheden eenen

Predikant of Ouderling bij zich te nemen, om haar in voorkomende gevallen met raad en daad bij te staan. Er wordt tevens bepaald, dat men naauwkeurig zal letten op hen, die, eenige secte verlatende, zich tot de Kerk willen voegen, met voornemen, om tot de dienst des Woords gebruikt te worden.

ART. 70.

De tegenwoordige Herders en Leeraars zullen, een iegelijk in zijne Provincie, door de onderteekening van het oude verbindingsformulier, zich plegtiglijk, als in de tegenwoordigheid Gods, verbinden aan de leer en dienst en tucht der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland; hetzelfde zal in elke gemeente geschieden door de Kerkeradsleden, en zal in het vervolg van eenen iegelijken in de dienst tredenden Bedienaar des Goddelijken Woords, Ouderling en Diaken gevorderd worden, opdat daardoor alle *dubbelzinnigheid* en *dubbelhartigheid* worde voorgekomen.

ART. 71.

De Kerkeraden zullen broederlijk vermaand worden, om zoo veel mogelijk elke week eenmaal bij elkander te komen, en, zoo er geene zaken der gemeente te behandelen zijn, elkander onderling naar den Woorde Gods te stichten en op te bouwen in de kennisse der waarheid, met elkander te spreken over de practijk der godzaligheid, opdat zij meer en meer bekwaam mogen worden tot het besturen en regeren der gemeente. Zij zullen vermaand worden tot het onderwijzen, het doen of helpen onderwijzen der kinderen en andere onwetenden; tot het naarstig en getrouw huisbezoek, en daarbij aandringen op de huiselijke Godsdienstoefeningen, op het heiligen

van den Rustdag, op het weren van het misbruiken van Gods naam, op de eenvoudigheid in huisraad en klederdragt, op het vlijtig onderzoeken van Gods Woord. Er zal behoorlijk gezorgd worden, dat de boeken van doop en lidmaatschap, huwelijksvoltrekking, overlijden, inkomen of vertrek van ledematen, en dergenen, die zich bij de Kerk voegen, geregeld worden in orde gehouden. In gewigtige zaken mag een naburige Kerkeraad geroepen worden; en zal in het algemeen worden toegezien, dat alles ter eere Gods en tot stichting der gemeente geschiede.

ART. 72.

Wanneer een lidmaat der gemeente of een bijwoner zich van zijne woonplaats naar elders begeeft, zal de Kerkeraad hem voorzien van eene attestatie, opdat daardoor allerlei bedrog van rondreizende vreemden worde voorgekomen, en zoo iemand der lidmaten of bijwoners behoeftig mogt zijn, en zich op reis moet begeven, zal de Kerkeraad zorgen, dat dit op zijne attestatie worde geschreven, opdat men hem elders Christelijk moge bijstaan.

i. v. m.
diakonie

ART. 73.

Werd gesproken over het onlangs door D^s. H. P. SCHOLTE uitgegeven *Kort Begrip*, vermeerderd met de bijgevoegde Bijbelplaatsen, enz., en werd besloten, dat, wanneer de tegenwoordig in omloop zijnde druk van dit boekje uitverkocht zal zijn, het tegenwoordige op nieuw zal worden nagezien door de Provinciale visitatoren der boeken, en alsdan met de gewone kerkelijke goedkeuring voorzien worden. Tevens wordt mededeeling gedaan van eene reeds in werking zijnde uitgave der Formulieren van eenigheid door D^s. H. P. SCHOLTE, en besloten, daar deze uitgave genoegzaam gereed was, dezelve zonder

kerkelijke goedkeuring te doen uitgeven, gelijk dit mede besloten werd ten opzichte van een bereids afgedrukt werkje van D^s. H. DE COCK.

ART. 74.

De vergadering ontving bij monde door D^s. S. VAN VELZEN, namens de daartoe benoemde Commissie, verslag van hare onderzoekingen in de zaak van den geschorsten Predikant JOH. VAN RHEE. Met innig leedwezen moest de vergadering erkennen, dat het resultaat dier onderzoekingen zoodanig was, dat eene geheele afzetting van de H. Dienst noodzakelijk was ter handhaving van de eere Gods en van het welzijn der Kerk; weshalve aan voornoemden JOH. VAN RHEE daarvan zal worden kennis gegeven namens de Synode; zullende hem echter nogmaals gelegenheid worden gegeven, om met de opzieners der gemeente te spreken, opdat zij naar de uitkomst van dit gesprek zullen kunnen oordeelen, hoe verder met hem als lidmaat te handelen; biddende van den Heere, dat Hij, als de getrouwe en onveranderlijke Verbonds-God van al Zijn volk, ook deze zaak, welke voor de gemeente zoo bedroevend is, tot verheerlijkung Zijns H. Naams en tot welzijn en zuivering Zijner duur gekochte gemeente doe gedijen.

Het rapport der Commissie luidt aldus:

«Eerwaarde broeders en medeopzieners der
gemeente JESU CHRISTI!

«Uwe Commissie, belast met het onderzoek der zaak van D^s. JOH. VAN RHEE, bevindt zich in staat, na alle stukken te hebben onderzocht die hierop betrekking hebben, het volgende verslag aan Uw Eerwaarden te geven.

«Het is ons gebleken uit de schriftelijke en mondelinge

berigten, welke wij hebben ingewonnen, dat D^s. JOH. VAN RHEE zich, in de maand December des vorigen jaars, met ISAAC OVERKAMP te *Rotterdam* heeft bevonden, alwaar deze beiden eenigenachten in een logement hebben doorgebracht. Na hunne afreize werden er schrikkelijke geruchten verspreid betrekkelijk hun verkeer in genoemd logement, weshalve opzieners der gemeente te dier stede dit gerucht onderzochten, en zulke berigten ontvingen, wegens hoogstonstichtelijk gedrag, hetwelk door D^s. JOH. VAN RHEE met ISAAC OVERKAMP zoude gehouden zijn, dat zij het zich ten pligt achtten en rekenden, om terstond van dit alles kennis te geven aan de overige opzieners der gemeente. Daarop werd eene vergadering gehouden, van Ouderlingen der gemeenten van *Rotterdam*, *Gorcum* en *Leerdam*, waarna ISAAC OVERKAMP voor deze vergadering werd geroepen. Nadat hem de beschuldiging was voorgelaten, ontkende deze wel de eigenlijke daad, tot welker vermoeden de beschuldiging aanleiding gaf, doch beleed nochtans, toen hem ook het een en ander nopens het vroegere gedrag van D^s. JOH. VAN RHEE was verhaald, dat hij, de gedragingen van den beschuldigde jegens hem in verband beschouwd met dit vroegere gedrag, hem hield voor eenen huichelaar, eenen bedrieger en afschuwelijken mensch, hetwelk hij ook in eenen brief aan den beschuldigde te kennen gaf.

«Deze brief werd aan den beschuldigde toegezonden, ter begeleiding van eene missive der genoemde vergadering, in dewelke de beschuldigde, in geval hij zich onschuldige kende, vermaand werd, terstond daarvan werk te maken, dat de lasteraar geopenbaard en hij zelf voor de wereld gezuiverd werde, opdat hij weder eene goede getuigenis mogt hebben van degenen die buiten zijn, *opdat hij niet valle in smaadheid en in den strik des duivels* (1 Tim. III: 7);

doch indien hij zich schuldig kende, dan werd hij vermaand, om belijdenis te doen voor God en menschen, terwijl hem in alle gevallen bevolen werd, zich te onthouden van al de deelen der H. Dienst, en zich aan het nader kerkelijk onderzoek te onderwerpen.

«Hierop gaf de beschuldigde eene schriftelijke verklaring, dat de eigenlijke daadzaak der beschuldiging volstrekt onwaar en boosaardige, vuile laster was, doch dat hij zich nogtans schuldig kende aan schromelijke onvoorzigtigheid, in het punt der hartelijke vriendschap en gemeenschap met ISAAC OVERKAMP.

«Het kwam der bovengenoemde vergadering dadelijk zeer verdacht voor, dat de Heer JOH. VAN RHEE niets antwoordde aan ISAAC OVERKAMP, hoewel hij van dezen dringend daartoe was aangezocht. Ook werden er gedurig van vele kanten berigten ingebracht, dat de Heer JOH. VAN RHEE de handelingen der genoemde vergadering in een ongunstig daglicht zocht te stellen; weshalve hij nogmaals, zoo wel door de opzieners gezamenlijk, als ook in het bijzonder door den Weleerwaarden D^s. H. P. SCHOLTE, aangemaand werd, zich te zuiveren, waartoe hem de gelegenheid werd geschonken door het aanbod, dat de Weleerwaarde D^s. H. P. SCHOLTE met een' der opzieners, benevens den *Veenschen* Kerkeraad, zich ten zijnen huize zoude vervoegen. Dit werd nogtans afgeslagen, terwijl de berigten van tegenstreving tegen de handelingen der opzieners aanhielden, waarom ten laatste, na voorafgaande waarschuwing aan den beschuldigde, deze zaak aan vier Provinciale vergaderingen, die van *Noord-Brabant*, *Zuid-Holland*, *Gelderland* en *Utrecht*, werd bekend gemaakt, welke vergaderingen de reeds bewerkte schorsing bekrachtigden. Hierop schreef de Heer JOH. VAN RHEE aan den reeds genoemden Leeraar en verdere opzieners eenen

brief, waarin hij de handelwijze des Kerkerads met eene pauselijke regering gelijkstelde; hij beleed nogmaals, aan groote onvoorzigtigheid schuldig te staan, en oorzaak te hebben gegeven, om de vijanden des Heeren te doen lasteren; en toen nu eindelijk de beschuldigde in naam van Uw Eerw. vergadering werd geroepen, om zich te verantwoorden, verontschuldigde hij zich met den staat zijner gezondheid, doch gaf tevens te verstaan, dat hij zich onttrok aan het kerkelijk oordeel, en ook in de bediening des Woords, buiten toestemming der Kerk, zoude voortgaan.

«Ziet daar, eerwaarde broeders! het korte verhaal der gedragingen van den Heer JOH. VAN RHEE. Toen Uwe Commissie dezelve overwoog en daarbij vele mondelinge mededeelingen ontving omtrent het gedrag van den beschuldigde, zoo wel van vroegeren als van dezen laatsten tijd, kon zij het zich niet ontveinzen, dat de Heer JOH. VAN RHEE, hoewel hem deze gruwelijke misdaad, waartoe de beschuldiging vermoeden gaf, niet bewezen is, nogtans ook volgens de getuigenis van ISAAC OVERKAMP allezins den schijn heeft, den gruwel te hebben willen plegen, en ofschoon de beschuldigde, volgens zijne eigene verklaring, tot dezen schijn en dit vermoeden aanleiding heeft gegeven, het is nogtans dit niet alleen, waardoor hij zich, volgens de getuigenis in den eersten Brief aan TIMOTHEUS, Hoofdst. III: 7, tot de bediening van het Herderambt onbevoegd heeft gemaakt, maar ook door andere genoegzaam bewezene en dadelijke overtredingen, heeft hij zich onzes erachtens de bediening des Woords onwaardig gemaakt, ja zelfs verstrekt hij dier bediening tot schande en lastering.

«De beschuldigde heeft toch niet alleen nagelaten aan ISAAC OVERKAMP zich te verantwoorden, hoewel deze daartoe zoo grondige redenen had, en zoo dringend

maande, en door den Heer JOH. VAN RHEE zelven als hartelijke vriend is erkend, maar ook heeft hij gedurig ontweken, om zich voor de regering der Kerk te verantwoorden. Alle wegen zijn door deze regering met hem beproefd, en dewijl de Heer JOH. VAN RHEE ziekte voorwendde, is ook dit bezwaar hem ontnomen, en hem aangeboden, dat de opzieners zich bij hem zoudenervoegen, doch hij heeft volstandig geweigerd. Indien nu de beschuldigde slechts eenigermate door de vreeze Gods en de eere CHRISTI was bewogen, dan zoude hij immers alles hebben aangewend, opdat niet langer de vijanden des Heeren oorzaak hadden van lastering: en dat dit alzoo was zag hij zelf in, maar toch onttrekt hij zich aan alle verantwoording en onderzoek, en openbaart daardoor zijne onverschilligheid omtrent de eere Gods, en te gelijk zijne verachting van de regering der Kerk, hetwelk niets anders is dan eene verloochening van JESUS CHRISTUS, den Koning over Sion. Daarenboven staat de Heer JOH. VAN RHEE schuldig aan onopregtheid en dubbelhartigheid. Eerst getuigt hij in zijnen brief van 19 Januarij 1836, *dat hij er verre af is, om de handeling des Kerkeraads omtrent hem ten kwade te duiden; dat hij veeleer door deze handelwijze in de overtuiging versterkt wordt, dat de zaak der afscheiding Gods eigene zaak is;* doch naderhand in den brief van den 1 Maart, *dat de wijze, waarop men hem behandeld heeft, zoodanig is, als men het onder eene pauselijke kerkelijke regering zoude kunnen verwachten.* Doch bovenal trof het Uwe Commissie, eerwaarde broeders! dat de Heer JOH. VAN RHEE, niettegenstaande deze verharding des harten en ongehoorzaamheid aan de ordonnantiën Gods, nogtans eene vertooning maakt van geestelijke werkzaamheid en van een verbrijzeld harte.

tes is, achten wij een gruwel, waarvoor ons woorden ontbreken, om deszelfs afschuwelijkheid uit te drukken.

«Hierom dan, gelijk ook om de andere reeds genoemde redenen, oordeelt Uwe Commissie, dat de Heer JOH. VAN RUEE de bediening des Goddelijken Woords geheel onwaardig is, en zij gevoelt zich tevens gedrongen Uw Eerwaarden te vermanen, om ook in deze zaak getrouw te zijn, en de magt, die Uw Eerwaarden van de gemeente CHRISTI en mitsdien van God zelven gegeven is, tot eere Gods en tot heil der gemeente te gebruiken.

«Even zeer immers als wij te vreezen hebben voor heerschzucht, zoo zeer hebben wij ook te vreezen voor onverschilligheid of laauwheid omtrent de belangen der Kerk en den naam des HEEREN; weshalve volgens ons oordeel, gegrond op den Woorde Gods, ziet onder anderen Tit. I: 7, 8, de Heer JOH. VAN RUEE behoort ontzet te worden van het Herder- en Leeraarambt, mogt het wezen tot verderf des vleesches, maar opdat de geest behouden mogt worden in den dag des Heeren JESU.

«Uwe Commissie gevoelt, welk eene moeilijke en treurige taak in deze aan Uw Eerwaarden te verrigten staat, doch ook in deze beveelt de HEERE; daarom past het ons slechts te gehoorzamen, en hoewel ook hierdoor de toestand der Kerke nog duisterder schijnt, de HEERE nogtans zal het licht uit de duisternis voortbrengen.

«Nu nog worden wij door vele gevaren bedreigd: overheden en magten spannen te zamen tegen de Kerke CHRISTI; vijanden van buiten vallen gedurig op ons aan, en thans ook is van binnen ontrouw en afval geopenbaard; maar nogtans zullen wij overwinnen in de kracht Gods, want HIJ, DE CHRISTUS, DE ZOON GODS, heeft gezegd: DE POORTEN DER HELLE ZULLEN MIJNE GEMEENTE NIET OVERWELDIGEN. AMEN.»

ART. 75.

De vergadering het rapport der Commissie gehoord hebbende, deelde algemeen in het gevoelen der Commissie omtrent den geschorsten Predikant JOH. VAN RHEE, was verontwaardigd over zijn geveinsd gedrag, en oordeelde het met de Commissie van hare duurste verpligting om de magt, welke de Koning der Kerk aan de opzieners Zijner gemeente gegeven heeft, tegen voornoemden JOH. VAN RHEE te gebruiken, en hem alzoo geheel te ontzetten van zijne bediening als Herder en Leeraar in de gemeente van CHRISTUS; zullende er nog eene Commissie, bestaande uit de broeders D^s. H. P. SCHOLTE, D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG, Bedienaren des Goddelijken Woords, H. G. KLIJN en A. 't HOOFT, Ouderlingen, zich tot voornoemden JOH. VAN RHEE begeven, opdat zij persoonlijk uit hem mogen vernemen, hoedanig hij zich tegen de tucht der Kerke CHRISTI gedraagt; opdat de Kerkeraad daaruit moge oordeelen, hoedanig deze met hem als lidmaat moet handelen.

De brief van afzetting zal, nevens copie van het rapport, aan den alsnu in den naam des Heeren van de H. Dienst ontzetten JOH. VAN RHEE namens de Synode gezonden worden.

De brief luidt aldus:

Den Heer JOHANNES VAN RHEE, gewezen Predikant bij de Gereformeerde Gemeente.

«De Algemeene Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland, in de vreeze des Heeren vergaderd zijnde tot het behartigen van de belangen der gemeente;

«Gezien en rijpelijk overwogen hebbende de stukken betrekkelijk de zaak van den Heer JOH. VAN RHEE, geschorsten Predikant te *Veen*;

«Gezien en overwogen hebbende het rapport, door eene Commissie, daartoe van de Synode benoemd (bestaande uit D^s. H. DE COCK, D^s. S. VAN VELZEN en den Ouderling D. HOKSBERGEN), opgemaakt, waarin de ontzetting van den Predikant JOH. VAN RHEE als noodzakelijk beschouwd wordt;

«Overwegende, dat iemand, die onder zoodanige beschuldiging ligt, geene goede getuigenis heeft van degenen die buiten zijn, hetwelk (1 Tim. III: 7) noodzakelijk gevorderd wordt in eenen opziener der gemeente;

«Overwegende, dat de Heer JOH. VAN RHEE geene regtmatige poging gedaan heeft, om zich van die beschuldiging te zuiveren, en derhalve niet anders gerekend kan worden dan iemand, die zich zelve schuldig kent;

«Overwegende, dat hij zich, door vertooning van geestelijke werkzaamheid en van verbrijzeling des harten, aan gruwelijke huichelarij schuldig maakt, en alzoo die opregtheid ten eenenmale mist, welke de Heere van Zijn volk eischt;

«Overwegende, dat hij zich aan het opzigt en de tucht der gemeente heeft onttrokken (gelijk blijkt uit zijne laatste missive aan de vergadering gezonden), en zich daardoor des te meer schuldig stelt;

«Geeft u door dezen kennis, dat zij in den naam des Heeren heeft moeten gebruik maken van die magt, welke de Heere aan Zijne gemeente gegeven heeft;

118 «U *ontzettende* van het Herder- en Leeraarambt in de gemeente des Heeren, en tevens bevelende, u in de gemeente des Heeren van al de deelen der Evangeliebediening te onthouden; en dat wel voor geheel uw leven, ten zij dan, dat gij vroeg of laat in staat mogt zijn bewijzen voort te brengen, en dat gij ook werkelijk voortbrengt zoodanige stellige bewijzen van uwe onschuld,

dat gij ook eene goede getuigenis hebt van degenen die buiten zijn, opdat niet om uwentwil de gemeente gelasterd en Gods toorn over de gemeente ontstoken worde.

«De Synode heeft eene Commissie benoemd^d, bestaande uit de Welcerw. D^s. H. P. SCHOLTE en D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG, en de Ouderlingen A. 'T HOOFT, te *Veen*, en H. G. KLIJN, te *Utrecht*, opdat dezelve zich bij u vervoegen en nader met u spreken, opdat de Kerkeraad moge weten, in hoe verre dezelve verder op u de kerkelijke tucht moet uitoefenen.

«Waarachtige bekeering tot God, verootmoediging en belijdenis van schuld voor God en menschen wenschte de Synode u toe, opdat gij, die de waarheid gepredikt hebt, en den wil van God geweten maar niet gedaan hebt, niet met dubbele slagen zult geslagen worden, want de Heere onze God is regtvaardig.»

Namens de Synode,

AMSTERDAM,
12 Maart, 1836.

H. DE COCK,
Scriba.

ART. 76.

Werd besloten, dat de handelingen der Synode gedrukt zullen worden, opdat niet alleen de gemeente, maar ook geheel de wereld moge weten, wat de opziensers der gemeente JESU CHRISTI uitrigten, wenschende en biddende, dat de Koning der Kerk Zijnen dierbaren zegen over Zijn, tot Hem roepend, op Hem wachtend, in Hem roemend erfdeel gelieve uit te storten.

ART. 77.

Eene Commissie, bestaande uit den Praeses, den Scriba,
D^s. G. F. GEZELLE MEERBURG en D^s. A. BRUMMELKAMP, bene-

vens de Ouderlingen D. HOKSBERGEN, uit *Overijssel*, V. KONINGSBERGER, uit *Zuid-Holland*, en E. LINDEMAN, uit *Groningen*, zullen, na den afloop der Synode, zich onledig houden met het nalezen der acten, en met het afdoen van zoodanige zaken, welke in geene dadelijke betrekking tot de Synode staan.

ART. 78.

De artikelen in deze handelingen, de wettelijke ordening der Kerke aangaande, zijn alzoo gesteld en aangenomen met gemeen overleg, dat dezelve, zoo het belang der Kerk anders vereischte, veranderd, vermeerderd of verminderd mogen en behooren te worden. Men zal echter ten allen tijde de naauwkeurigste zorg dragen, dat men in alles zich rigt naar den Woorde Gods en de daarop gegronde Formulieren van eenigheid der Gereformeerde Kerk in Nederland. De gemeenten zullen alle naarstigheid aanwenden, om te onderhouden den band der Christelijke eenigheid, de waarheid betrachtende in de liefde, met verloochening van eigen' wil, zin en meening, werkende te zamen tot opbouwning des lichaams JESU CHRISTI, onzes Heeren.

ART. 79.

De vergadering is op verzoek der broederen besloten met de bediening des H. Avondmaals door D^s. H. DE COCK, wordende deze heilige handeling voorafgegaan en gesloten door gebed, Psalmgezang en dankzegging, en vergezeld door broederlijke toespraak en opwekking door D^s. H. DE COCK. Deze vernieuwde bediening van het teeken en zegel des genadeverbonds was, in de hand des Almagtigen, ten zegen der broederen en ter vernieuwing der keuze, om, ter eere Gods en het welzijn der

Kerk, alles te doen wat onze hand zal vinden, en alles te lijden, wat de Koning der koningen over ons zal gelieven te brengen.

De drieëenige Verbonds-God leide Zijne Gemeente in Zijne waarheid. AMEN.

Aldus gedaan en besloten in de Algemeene Synode, gehouden te *Amsterdam*, begonnen den 2^{den} Maart, geëindigd den 12^{den} Maart 1836.

Namens de Synode,

H. P. SCHOLTE, *Synodi Praeses.*

H. DE COCK, *Synodi Scriba.*

De bovenstaande handelingen nagezien en in orde bevonden.

A. BRUMMELKAMP, *Bedienaar des Goddelijken Woords.*

G. F. GEZELLE MEERBURG, *Bedienaar des Goddelijken Woords.*

D. HOKSBERGEN, *Ouderling te Kampen.*

E. LINDEMAN, *Ouderling te Groningen.*

BIJLAGE.

1850 11 18

(Zie bladz. 8, ART. 19.)

1850 11 18

L. S.

De Algemeene Synode der Gereformeerde Kerk onder het Kruis in Nederland, in naam en op last der gemeente Gods vergaderd, om de belangen der gemeenten te behartigen, heeft den Heer A. C. VAN RAALTE, Candidaat in de Letteren en Godgeleerdheid aan 's Lands Hoogeschool te *Leiden*, die eene wettige beroeping ontvangen heeft naar de gemeente JESU CHRISTI te *Genemuiden* en *Mastenbroek*, na voorafgaand onderzoek in de fundamentele stukken des geloofs, daarin, zoo wel als in gedrag en wandel, aldus bevonden, dat wij niet hebben mogen aarzelen, hem in de rolle en orde der Dienaren des Goddelijken Woords aan te nemen; gelijk wij door deze daarvan getuigenis geven, dat wij tot deze heilige bediening, (welke de Heere God hem wel doe gelukken,) dezen onzen voornoemden broeder in den naam des Heeren hebben toegelaten, gelijk wij ook toelaten; in de rolle en orde der Dienaren CHRISTI aangenomen hebben, gelijk wij ook aannemen; en hem magt gegeven hebben, gelijk wij ook geven, «het Evangelium naar het voorschrift Gods zuiver te prediken, de Heilige Sacramenten «des Nieuwen Testaments eerbiedig te bedienen, de sleutelen om het Koninkrijk der hemelen te openen en te «sluiten, te weten, de kerkelijke discipline voorzigtig «en getrouw te oefenen, en alles, wat tot de kerkelijke «regering behoort, zoo in het openbaar als in het bijzonder «zonder uit te voeren, gelijk het een' getrouw' dienstknecht CHRISTI en huisverzorger Gods betaamt;» opdat hij alzoo niet alleen de gemeenten, welke hem geroepen hebben, maar ook de gemeenten, die hem daartoe zouden

mogen roepen, bediene. Gevende wij bij deze tevens getuigenis, dat de bevestiging in deze dienst, met oplegging der handen, aan den nieuwen gepromoveerden Dienaar in deze onze vergadering heeft plaats gehad, overeenkomstig de aloude instellingen onzer Kerk.

Biddende dat de drieëenige Verbonds-God van Zijne uitverkorene gemeente hem tot dat werk genade, vrede en barmhartigheid verleene, met vrijmoedigheid en kracht hem aangorde, hem in Zijne Kerk gebruike tot eenen uitgebreiden zegen, en op Zijnen dag tot hem moge zeggen: «Gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinigen «zijt gij getrouw geweest, over velen zal ik u zetten.»

Gedaan in onze vergadering, op den vierden Maart, achttien honderd zes en dertig.

Uit naam en op last der Synode,

H. P. SCHOLTE, Bedienaar des Goddelijken Woords,
Synodi Praeses.

H. DE COCK, Gereformeerd Leeraar onder het Kruis,
Synodi Scriba.

N A B E R I G T.

Op Woensdag den 16^{den} Maart zijn de *Formulieren van eenigheid*, namelijk: *De Geloofsbelijdenis, de Catechismus en de Leerregels der Synode van Dordrecht*, met de *Liturgie*, benevens het *Adres*, namens de afgescheidene gemeenten, aan Z. M., onzen geëerbiedigden Koning, op de gewone audientie overhandigd; tevens is bij die stukken overgelegd een *afschrift van de handelingen der Synode*, opdat Z. M. daarvoor overtuigd moge worden, dat de afgescheidene gemeente niets wenschte te ondernemen of ten uitvoer te brengen, waardoor de *openbare orde of veiligheid* gestoord zou kunnen worden.

H. P. SCHOLTE, V. D. M.,
algemeen Correspondent der Kerke.

Inhoud

Voorrede	blz.III-X
Aanwezigen	artt. 1, 5, 18, 31, 40, 54
Opening, lastbrieven	2, 3
Acte van verbintenis	4, 41
Verkiezing van een praeses en een scriba	6
Verzoek van J.R. Ananias	7, 32
Regeling van de positie van A.C. van Raalte	8-14, 19, bijlage blz. 47-48
Adres aan de Koning	15-18, 20, 51
Dank-, vast- en bededag	21-22, 50
Dordtse kerkenordering	23, 28
Ds. Joh. van Rhee	25-27, 55, 74-75
Prediking op zondag 5 maart	30
Reglement op het Examen voor a.s. predikanten	33, 44, 69
Oefenaars	34, 52, 56, 66
Attesten	35, 42, 72
Kerkelijke huwelijksbevestiging	36
Provinciale en algemene correspondent	37
Boekencensuur	38, 45, 48
Catechisatieboekje	43
Diensttijd van ouderlingen en diakenen	49
Onderwijs en belijdenis	59
Doop	60
Avondmaal	61
Zondagsviering	62
Kerkelijke feestdagen	63
Bijbelvertaling en psalمبرijming	67
Eigen Tijdschrift	68
Ondertekeningsformulier voor ambtsdragers	70
Kerkeradsvergaderingen	71a
Taken van ambtsdragers	71b
„Kort begrip”, uitgegeven door ds. H.P. Scholte	73a
Uitgave van de drie formulieren van enigheid	73b
Handelingen van de synode	76-78
Sluiting	79
„Nabericht” over aanbieding van stukken aan de Koning	blz. 48